

Personer med adhd och autism får oftare ersättning, både som barn och vuxna

Antalet barn och unga i Sverige med adhd- eller autismdiagnos har ökat de senaste femton åren. Det är vanligare att de här barnens föräldrar får ersättning från socialförsäkringen, i form av både vab och omvårdnadsbidrag. Det gäller både innan och efter barnet fått diagnosen. Det är också vanligare att dessa barn får ersättning från socialförsäkringen som unga vuxna, jämfört med andra i samma ålder.

Socialstyrelsen uppskattar att drygt 10 procent av pojkarna och 6 procent av flickorna i åldersgruppen 10–17 år hade en adhd-diagnos 2022. Cirka 5 procent av pojkarna och 3 procent av flickorna i samma åldersgrupp uppskattades ha en autismdiagnos.

De senaste femton åren har antalet barn med adhd och autism ökat stadigt. Ökningen syns både som fler vårdbesök på grund av de här diagnoserna och en ökad förskrivning av adhd-läkemedel. Till exempel ökade andelen pojkar mellan 10 och 17 år som hämtat ut adhd-läkemedel från omkring 1 till 8 procent mellan 2006 och 2022. Bland flickor i samma åldersgrupp ökade andelen från under 1 procent till närmare 5 procent.

Försäkringskassan har tidigare visat att föräldrar till barn med psykisk ohälsa och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har större behov av ersättning från socialförsäkringen än andra föräldrar. I den här korta analysen är fokus på adhd och autism, två vanliga neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som i många fall uppmärksammas tidigt i livet. Dels studeras hur föräldrar till de här barnen använder sig av socialförsäkringen. Dels beskrivs vad personer, som fått en sådan diagnos när de är barn, får för ersättning från socialförsäkringen när de är unga vuxna.

Korta analyser 2025:4

Försäkringskassan
Avdelningen för ledningsstöd
och analys

Korta analyser är en rapportserie från Försäkringskassan som presenterar aktuell statistik och analys i ett kort format. I slutet av rapporten finns länkar om du vill läsa mer.

FK-nr: 116-49

Adhd och autism bland barn

Adhd är ett neuropsykiatriskt funktionstillstånd som innebär varaktiga svårigheter med uppmärksamhet, impulskontroll och/eller överaktivitet.

Autism är ett neuropsykiatriskt funktionstillstånd som innebär varaktiga svårigheter i social kommunikation och interaktion samt begränsade, repetitiva beteenden och intressen.

Av de barn som ingår i analysen får de flesta sina diagnoser i mellanstadiet eller senare. För autism finns en andel på cirka 10 procent som diagnostiseras redan vid 5 års ålder eller tidigare. I materialet är ungefär 60 procent pojkar, både bland dem med adhd och autism. Flickor får i genomsnitt sina diagnoser senare än pojkar.

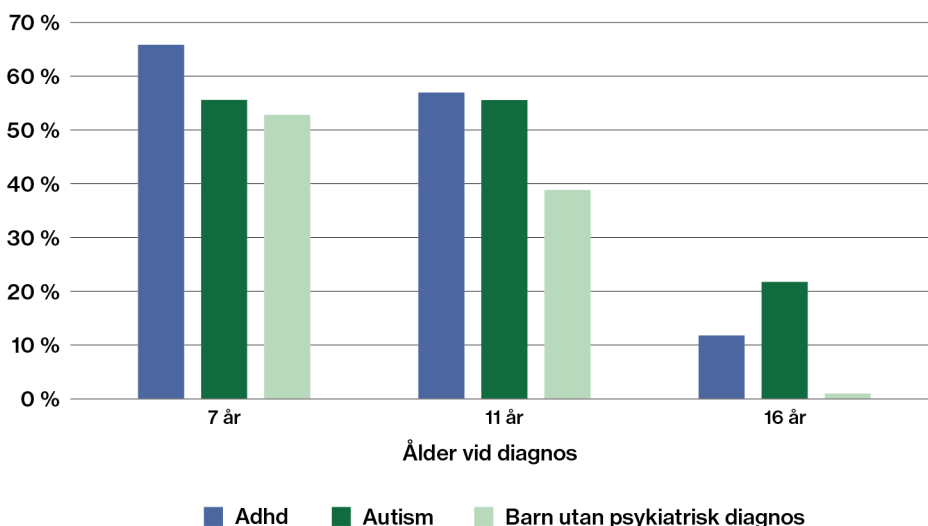
Vissa barn i analysen har båda diagnoserna, och det kan finnas samsjuklighet med andra diagnoser som bland annat påverkar hur mycket föräldrarna behöver vabba.

Vanligare att vabba för barn med adhd och autism

Barn som fått diagnoserna adhd eller autism har i större utsträckning en förälder som vabbar året efter att diagnosen ställts, jämfört med andra barn i motsvarande ålder. Detta gäller både barn som får diagnosen tidigt i livet, och de som får diagnosen i tonåren. Skillnaden jämfört med andra barn är dock betydligt större bland dem som får diagnosen i tonåren, eftersom de flesta föräldrar vabbar mycket när barnen är små.

Det är 12 respektive 22 procent av de barn som fick diagnosen adhd respektive autism som femtonåringar som har föräldrar som vabbar någon gång under det år barnet fyller 16 år. Vi vet inte om vabben avser behov kopplade till just adhd- eller autismdiagnosen eller om de är kopplade till andra behov som barnet har. Det är ovanligt att föräldrar till andra sextonåringar tar ut vab.

Andel barn i olika åldrar som har föräldrar som vabbat minst en dag under året efter barnets diagnos

Föräldrar vabbar mer även innan barnet fått en diagnos

Föräldrar till barn med en adhd-diagnos eller en autismdiagnos vabbar mer även innan barnet får sin diagnos. Hur stor skillnaden är varierar beroende på barnets ålder.

Andelen barn vars föräldrar vabbar minskar under åren efter att diagnosen ställs, i samband med att barnet blir äldre. Skillnaden jämfört med andra barn kvarstår dock. Till exempel har 17 procent av de barn som fick en adhd-diagnos när de var 10 år föräldrar som vabbar när barnet är 13 år, jämfört med 4 procent bland andra barn.

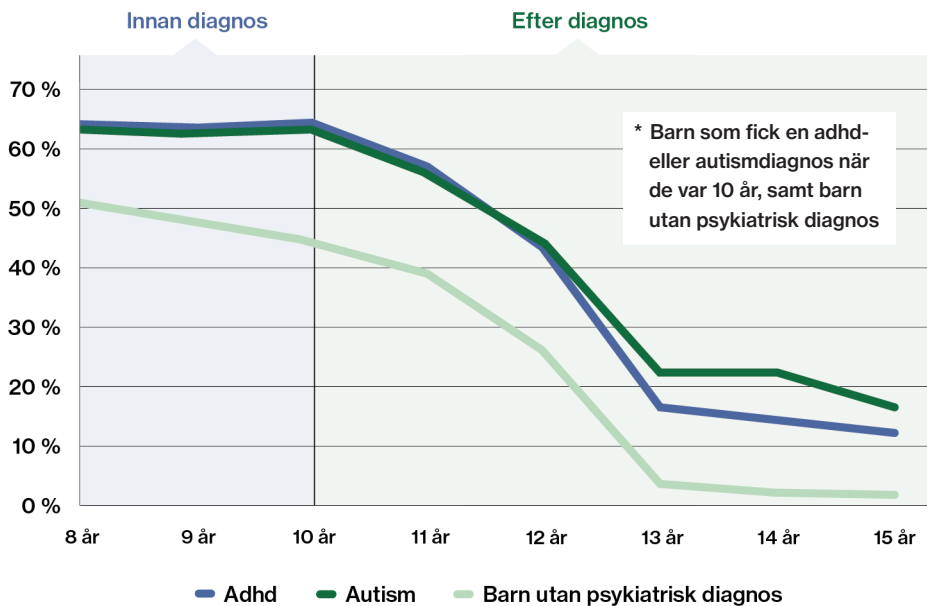
Tillfällig föräldrapenning för vård av barn

Tillfällig föräldrapenning för vård av barn (vab) kompenserar för förlorad arbetsinkomst när föräldrar behöver ta hand om ett sjukt barn.

Vab kan normalt betalas ut tills barnet fyller 12 år. Om barnet har fyllt 12 men inte 16 år är det möjligt att vabba om barnet är i behov av särskild vård eller tillsyn på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning.

Endast föräldrar till ett barn som är allvarligt sjukt eller som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kan ha rätt till vab efter att barnet har fyllt 16 år.

Andel barn som har föräldrar som vabbat minst en dag åren före och efter barnets diagnos*

Barn med adhd eller autism har inte bara föräldrar som vabbar mer. De föräldrar som vabbar, vabbar också fler dagar i genomsnitt. Till exempel vabbar de vars barn är 10 år när de får en adhd-diagnos i genomsnitt 8 dagar om året efter att diagnosen ställts, och 9 dagar när barnet är 13 år. Övriga föräldrar vabbar i genomsnitt 5 dagar för 10-åringar, och i genomsnitt 4 dagar för 13-åringar.

Vi vet inte vad som är orsaken till att föräldrar med barn som har någon av diagnoserna vabbar mer. En förklaring skulle kunna vara att föräldrarna behöver delta i barnets vård på olika sätt, både innan och efter att diagnosen ställs. Exempelvis kan det handla om att följa med barnet på läkarbesök. Skillnaderna kan också bero på att barn med adhd eller autism kan behöva vara hemma från förskola eller skola oftare än andra barn, och att de kan ha större behov av föräldrarnas omvårdnad och tillsyn.

Vanligt med omvårdnadsbidrag bland föräldrar till barn med adhd eller autism

Om barn med adhd och autism har ett omfattande omvårdnadsbehov på grund av funktionsnedsättningen, kan föräldrarna ansöka om omvårdnadsbidrag. Det år ett barn får sin diagnos har 27 procent av barnen med adhd och 51 procent av barnen med autism minst en förälder som får omvårdnadsbidrag. Andelen ökar under de följande åren, och två år efter att barnet fick diagnosen är den 50 procent bland barn med adhd respektive 73 procent för barn med autism. Bland andra barn är andelen som har en förälder som tar emot omvårdnadsbidrag låg, omkring 1 procent.

” Barn med adhd eller autism har inte bara föräldrar som vabbar mer. De föräldrar som vabbar, vabbar också fler dagar i genomsnitt.

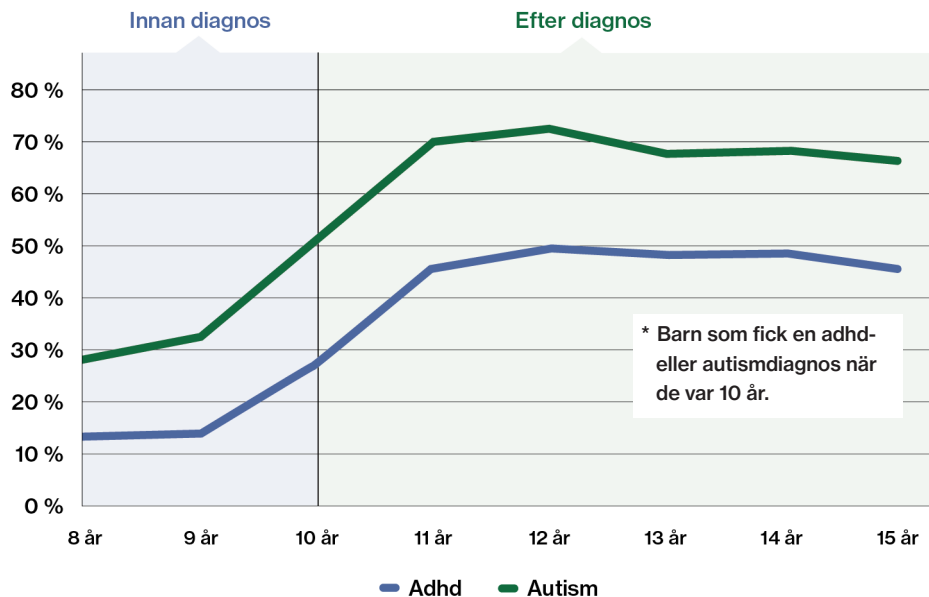
Omvårdnadsbidrag

En förälder har rätt till omvårdnadsbidrag när ett barn på grund av funktionsnedsättning kan antas behöva omvårdnad och tillsyn under minst sex månader. Omvårdnadsbidrag beviljas i olika omfattning beroende på barnets behov.

Omvårdnadsbidraget ersatte 2019 det tidigare vårbidraget.

Omvårdnadsbidraget ska gälla samma tillsyns- och omvårdnadsbehov som tidigare gällde för vårbidraget. I den här analysen omfattar andelen med omvårdnadsbidrag även dem som har vårbidrag.

Andel barn som har en förälder som får omvårdnadsbidrag åren före och efter barnets diagnos*

” De barn som har adhd och autism behöver mer omsorg från föräldrarna även under tonåren. Den slutsatsen kan man dra utifrån hur mycket ersättning för vab och omvårdnadsbidrag som betalas ut.

Barn med adhd eller autism har större behov av ekonomiskt stöd som unga vuxna

De barn som har adhd och autism behöver mer omsorg från föräldrarna även under tonåren. Den slutsatsen kan man dra utifrån hur mycket ersättning för vab och omvårdnadsbidrag som betalas ut. Om barnen även som unga vuxna påverkas av funktionsnedsättningen kan det innebära att de behöver mer ersättning från socialförsäkringen än andra i samma ålder. Det kan handla om att arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt, vilket kan ge rätt till sjukersättning eller aktivitetsersättning. Det kan också vara så att de som har diagnoser som adhd och autism oftare har tillfälligt nedsatt arbetsförmåga jämfört med jämnåriga utan de här diagnoserna. Om det är så kan det leda till högre risk för sjukskrivning.

Genom att över tid studera personer som när de var barn fick en adhd- eller autismdiagnos, går det att se vad de får för ersättning från socialförsäkringen när de är unga vuxna. För att göra det utgår vi från barn födda 1998 vars föräldrar fått vårdbidrag (se faktaruta på föregående sida) för någon av diagnoserna under uppväxten. Minst en gång skulle diagnoserna "Hyperaktivitetsstörning" (som bland annat omfattar adhd) och "Genomgripande utvecklingsstörningar" (som bland annat omfattar autism) ligga till grund för ersättningen. Denna grupp uppgick till omkring 3 500 personer, eller 4 procent av personer födda 1998.

Vi tittar på inkomst och ersättningar från socialförsäkringen för personer födda 1998 när de är 25 år, och jämför dem vars föräldrar fick vårdbidrag med andra 25-åringar. Det är tydligt att den första gruppen behöver mer ersättning från socialförsäkringen även som vuxna. Av de kvinnor vars föräldrar fått vårdbidrag för någon av diagnoserna har 35 procent sjuk- eller aktivitetsersättning när de är 25 år, jämfört med 2 procent av andra kvinnor.

Motsvarande andelar för män är 26 respektive 1 procent. Det är också vanligare med sjukpenning bland dem vars föräldrar haft vårdbidrag, men jämfört med sjukersättning och aktivitetsersättning är skillnaden mellan grupperna mindre.

Det är också fler bland dem vars föräldrar fått vårdbidrag som saknar inkomst från arbete när de är 25 år. Bland kvinnor är andelen 40 procent, jämfört med 8 procent bland övriga kvinnor. Skillnaden är något mindre bland män, 37 procent jämfört med 10 procent.

Andel med olika ersättningar och inkomst 2023, personer födda 1998

	Kvinnor		Män	
	Förälder har fått vårdbidrag	Förälder har inte fått vårdbidrag	Förälder har fått vårdbidrag	Förälder har inte fått vårdbidrag
Sjukersättning eller aktivitetsersättning	35 %	2 %	26 %	1 %
Sjukpenning	18 %	9 %	11 %	5 %
Saknar arbetsinkomst	40 %	8 %	37 %	10 %

Så här har vi mätt arbetsinkomst

Det inkomstmått som används här är pensionsgrundande inkomst (PGI) från anställning. Inkomster från pensionsgrundande ersättningar som inträtt istället för anställningsinkomst ingår inte, till exempel sjukpenning eller inkomstgrundad sjukersättning eller aktivitetsersättning. Att sakna uppgift om PGI från arbete innebär att personen normalt inte arbetat under året.

Osäkert hur ökningen av adhd och autism bland barn påverkar framtida behov av socialförsäkringen

Antalet barn och unga som får diagnoserna adhd och autism har ökat över tid, och Socialstyrelsen räknar med att antalet kommer att öka ytterligare under kommande år. Det är möjligt att ökningen kommer att leda till att fler föräldrar får tillfällig föräldrapenning och omvårdnadsbidrag. När de här barnen växer upp och kommer ut i arbetslivet skulle det också kunna leda till att fler upplever olika typer av svårigheter. Det kan leda till dels högre sjukfrånvaro, dels en högre andel som helt eller delvis saknar arbetsförmåga och därför behöver sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Samtidigt är det viktigt att vara medveten om att när fler får diagnoserna kan det innebära att gruppen har förändrats. Man vet inte varför fler barn ryms inom diagnoskriterierna i dag. Men det är möjligt att de personer som diagnostiserades med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning i början av 2000-talet hade en annan, kanske större, problematik än många av de barn som får de här diagnoserna i dag. Detta gäller särskilt eftersom vi här följer barn med dessa diagnoser vars föräldrar fick vårdbidrag. De föräldrar vars barn hade en funktionsnedsättning med mindre påverkan på barnets vårdbehov ansökte förmodligen inte om vårdbidrag, och de ingår därför inte i uppföljningen. I dag finns också en större kunskap om hur man kan behandla och anpassa stöd vid neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. När barn som berörs får tillgång till rätt insatser och stöd, särskilt i skolmiljön, bör risken för svårigheter minska – både under barndomen och i vuxenlivet.

” När barn som berörs får tillgång till rätt insatser och stöd, särskilt i skolmiljön, bör risken för svårigheter minska – både under barndomen och i vuxenlivet.

De viktigaste resultaten av vår analys

- Föräldrar till barn med en adhd- eller en autismdiagnos vabbar mer än andra föräldrar. Framför allt blir skillnaderna stora efter 12 års ålder, när det blir ovanligare att vabba för andra barn.
- Även omvårdnadsbidrag är vanligt bland föräldrar till barn som har en adhd- eller autismdiagnos.
- Personer vars föräldrar fick vårdbidrag för adhd eller autism när de var barn saknar oftare egen arbetsinkomst när de är unga vuxna, och de får oftare ersättningar från sjukförsäkringen.
- Det är osäkert hur ökningen av adhd och autism bland barn påverkar framtida behov av stöd från socialförsäkringen.

Författare

Anna Persson
Analytiker, Försäkringskassan

Presstjänst
010-116 98 88

Så här har vi räknat

Vi har kombinerat uppgifter om barns vårdkontakter för psykisk ohälsa från Socialstyrelsens patient- och läkemedelsregister med information om hur deras föräldrar använder ersättning för vab och omvårdnadsbidrag. Med autism avses diagnoskoden F84.0 och med adhd avses diagnoskoden F90.0 (båda enligt IDC-10). För adhd likställs uttag av adhd-läkemedel med att barnet fått en adhddiagnos.

Vi följer barn födda mellan 1999 och 2017 som får en adhd-diagnos eller en autismdiagnos för första gången mellan 2018 och 2022. I gruppen ingår 87 400 barn med adhd-diagnos och 30 300 barn med autismdiagnos. De här barnen jämförs med barn som inte vårdats för psykisk ohälsa under uppväxten (inga vårdbesök inom slutenvården eller inom specialiserad vård där en psykiatrisk diagnos ställts, inget besök inom psykiatri och inget uttag av psykofarmaka).

Vi följer även upp personer födda 1998 när de är 25 år. Vi jämför de vars föräldrar fått minst en utbetalning av vårdbidrag under perioden 2003–2016, och där diagnosen Hyperaktivitet (F90) eller Genomgripande utvecklingsstörning (F84) angetts minst en gång. I gruppen ingår 3 500 barn. Personerna jämförs med andra personer födda 1998, där ingen av föräldrarna fått någon utbetalning av vårdbidrag för barnet.

Källor och mer att läsa

[Ekonomisk trygghet vid psykisk ohälsa hos barn](#)
Socialförsäkringsrapport 2025:2, Försäkringskassan

[Resan från vårdbidrag till aktivitets- och sjukersättning](#)
Korta analyser 2020:4, Försäkringskassan

[Diagnostik och läkemedelsbehandling vid adhd](#)
Socialstyrelsen (2023)

[Autism – Förekomst och samsjuklighet](#)
Socialstyrelsen (2024)